

บทบาทของวัดในการสื่อความหมายด้านอัตลักษณ์ชาติพันธุ์ อำเภोधำรงราษฎร์ จังหวัดราชบุรี

The Roles of Temples in Conveying Ethnography Identity

in Photharam District, Ratchaburi Province

สุวรรณา อินทรบุตร¹ วนิดา ตรีสวัสดิ์²

¹การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย กองตลาดภาคใต้ ภูมิภาคภาคใต้

²สาขาวิชานิเทศศาสตร์ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง

E-mail: suwanna.inth@tat.or.th

บทคัดย่อ

อำเภोधำรงราษฎร์มีวัด 71 แห่ง มีกลุ่มชาติพันธุ์ 5 กลุ่ม คือ ไทยมอญ ไทยลาวเวียง ไทยจีน ไทย-ยวน และไทยเขมรลาวเดิม แต่ละชาติพันธุ์ใช้วัดทำกิจกรรมทางศาสนาและทางประเพณี วัดจึงเป็นสื่อของการถ่ายทอดเรื่องราวสะท้อนผ่านศิลปกรรมและกิจกรรมภายในวัด การวิจัยนี้มุ่งประเมินบทบาทของวัดในการสื่อความหมายอัตลักษณ์ชาติพันธุ์ และหาแนวทางเสริมสร้างบทบาทของวัดในการสื่อความหมายอัตลักษณ์ชาติพันธุ์ ตัวอย่างคือ ประชาชนทั้ง 5 ชาติพันธุ์ในอำเภोधำรงราษฎร์ จำนวนชาติพันธุ์ละ 80 คน อายุเฉลี่ย 45.04 ปี เครื่องมือการวิจัยคือ แบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน พบว่า การประเมินบทบาทของวัดในการสื่อความหมายอัตลักษณ์ชาติพันธุ์โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.54$) โดยมีวัดเป็นศูนย์กลางจัดกิจกรรมทางประเพณีของชาติพันธุ์ที่สะท้อนอัตลักษณ์ชาติพันธุ์อยู่ในระดับมากเป็นอันดับที่ 1 ($\bar{X} = 3.63$) และแนวทางเสริมสร้างบทบาทของวัดในการสื่อความหมายอัตลักษณ์ชาติพันธุ์โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.25$) โดยวัดร่วมกับชุมชนจัดทำป้าย/บอร์ดให้ความรู้เกี่ยวกับชาติพันธุ์ไว้ในวัดเป็นอันดับที่ 1 ($\bar{X} = 3.70$)

คำสำคัญ: การสื่อความหมาย / อัตลักษณ์ / ชาติพันธุ์ / วัด / ราชบุรี

Abstract

Photharam was a district encompassing 71 temples. There was a variety of 5 ethnic groups including Thai-Mon, Thai-Vientiane, Thai-Chinese, Thai-Yuan, Thai – Khmer with Laotian origin. A temple played a role for each ethnic group as the center of religions and traditional ceremonies. Therefore, a temple appeared to be a means to communicate publicly the traditional stories, through its arts and religious

activities. This study aimed to investigate the roles of temples in communicating or conveying the identity of ethnicities, as well as to develop a guideline to promote more roles of the temples in strengthening the ethnography identity communication. The samples consisted of 80 people across the 5 ethnic groups in Photharam District, with the average age of 45.04 years. The research tool was a questionnaire. Data were analyzed by using frequency, percentage, mean, and standard deviation. The result was found that the level of the role of temples in communicating the ethnography identity was at a high level, ($\bar{X} = 3.54$). The highest level of the role that the temple did was as the center of religious and traditional ceremonies, in which was reflecting each ethnic identity, ($\bar{X} = 3.63$). The level of the development of the guideline to promote the roles in order to communicate the ethnography identity was rated at a moderate level, ($\bar{X} = 3.25$). The highest level of the guideline was on the implication to enhance the temples and the community to collaborate for a development of public relation boards, posters to educate about the knowledge of each ethnicity, ($\bar{X} = 3.70$).

Keywords: Conveying the meaning / Identity / Ethnography / Temples / Ratchaburi

บทนำ

ราชบุรีเป็นจังหวัดหนึ่งที่มีประชากรหลากหลายเชื้อชาติ เป็นแหล่งรวมของกลุ่มชาติพันธุ์ที่สำคัญถึง 8 กลุ่ม คือ ชาวไทยภาคกลางพื้นถิ่นบ้านโป่ง ชาวไทยเชื้อสายจีน ชาวไท-ยวน ชาวไท-ยวน (ไทยทรงดำ) ชาวไทยมอญ ชาวไทยกะเหรี่ยง ชาวไทยลาว (ลาวเวียง) และชาวเขมรราชบุรี (เขมรลาวเดิม) ชาวราชบุรีจึงมีความหลากหลายทางวัฒนธรรม ประเพณี และภูมิปัญญาท้องถิ่น ซึ่งความหลากหลายนี้เป็นต้นทุนทางสังคม และเป็นจุดแข็งของจังหวัดที่ภาคราชการใช้เป็นกลยุทธ์ในการนำกิจกรรมทางศาสนา วัฒนธรรม ประเพณี และภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ยกระดับสังคม คุณธรรม และชุมชนให้เข้มแข็ง ตามยุทธศาสตร์ของจังหวัดที่กำหนดไว้ในนโยบายการพัฒนา จังหวัดราชบุรี ปีงบประมาณ 2560 (จังหวัดราชบุรี. 2558)

อำเภอโพธาราม เป็นอำเภอหนึ่งในจังหวัดราชบุรีที่มีประชากรกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ เข้ามาตั้งถิ่นฐานอาศัยอยู่ร่วมกันมากถึง 5 กลุ่มชาติพันธุ์ ได้แก่ ชาวไทยเชื้อสายจีน ชาวไท-ยวน ชาวไทยมอญ ชาวเขมรราชบุรี (เขมรลาวเดิม) และชาวไทยลาว (ลาวเวียง) เมื่อแต่ละกลุ่มอพยพมาอยู่ร่วมกันหนาแน่นขึ้น จึงบูรณะวัดหรือสร้างวัดขึ้นในชุมชนของตน และใช้วัดเป็นพื้นที่สาธารณะประกอบกิจกรรมทางศาสนาและทางวัฒนธรรม เช่น ประเพณีสงกรานต์ ก่อพระเจดีย์ทรายและสงฆ์น้ำพระ ประเพณี

ลอยกระทง ประเพณีในวันสารท วันตรุษ ประเพณีการบวช การทำบุญในเทศกาลต่าง ๆ เช่น วันออกพรรษา วันวิสาขบูชา เป็นต้น (ราชบุรีศึกษา. 2559)

วัดเป็นช่องทางหนึ่ง หรือเป็นสื่อ (Media) ของการสื่อสาร การถ่ายทอดข้อมูลข่าวสาร และเรื่องราวต่าง ๆ ระหว่างผู้คนในสังคมทั้งทางตรงและทางอ้อม การแสดงบทบาทของวัดในฐานะสื่อในการติดต่อสื่อสารสะท้อนผ่านศิลปกรรมต่าง ๆ รอบวัด ซึ่งงานศิลปะถือเป็นภาษาสากล เนื่องจากองค์ประกอบต่าง ๆ ที่ปรากฏในงานศิลปะแต่ละแขนง เช่น ภาษา ภาพ ลายลักษณ์อักษร เครื่องหมาย สัญลักษณ์ วิถีชีวิต พิธีกรรม ล้วนมีจุดมุ่งหมายที่ผู้สร้างสรรค์งานต้องการบอกเล่าเรื่องราว แนวคิด และความเป็นมาของเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในสังคม งานศิลปะจึงสะท้อนโลกที่เป็นจริง (Real world) ดังแนวคิดดั้งเดิมที่ตกทอดกันมาตั้งแต่สมัยอริสโตเติล (Aristotle) ที่ว่าเรื่องราวที่มนุษย์ได้สื่อความหมายผ่านศิลปะ ภาษา ภาพ และลายลักษณ์อักษร ออกมาเป็นงานจิตรกรรมฝาผนัง งานภาพเขียน งานปูนปั้น การแกะสลัก การลงสี ฯลฯ รวมทั้งการกำหนดลักษณะสิ่งปลูกสร้างต่าง ๆ นอกจากสะท้อนความพยายามที่จะลอกเลียนแบบธรรมชาติและสะท้อนความเป็นอยู่ของมนุษย์ตามชาติพันธุ์ ยังแสดงให้เห็นภูมิปัญญาอันเป็นวัฒนธรรมที่สำคัญ และก่อเกิดอัตลักษณ์ได้ด้วย (ธีรยุทธ บุญมี. 2546) ทั้งนี้เพราะการสื่อความเข้าใจระหว่างมนุษย์ด้วยกันนั้น แรกสุดมนุษย์อาจมุ่งที่การเล่าเรื่อง เพื่ออธิบายถึงลักษณะและความเป็นมาของธรรมชาติ แต่ในที่สุดก็พัฒนาไปสู่ความต้องการบันทึก บอกเล่าความเป็นไปของสังคมที่ตนเองและชุมชนดำรงอยู่ตามลักษณะเฉพาะหรืออัตลักษณ์ตามชาติพันธุ์ อัตลักษณ์จึงเชื่อมโยงระหว่างบุคคลกับโลกที่บุคคลอาศัยอยู่

ผู้ที่อยู่ในกลุ่มชาติพันธุ์เดียวกันจะมีความรู้สึกผูกพันทางสายเลือดและทางวัฒนธรรมไปพร้อมกัน เป็นความรู้สึกผูกพันที่ช่วยเสริมสร้างอัตลักษณ์ของบุคคลและของชาติพันธุ์ องค์ประกอบของสายเลือด ภาษา ประเพณี และอื่น ๆ อาจมีพลังและนำมาใช้เพื่อแสดงอัตลักษณ์ของกลุ่ม (Craig, G, et al. 2012) การติดต่อสื่อสารและการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในชาติพันธุ์ทั้งระดับครอบครัวและสังคม ล้วนแล้วแต่เป็นเครื่องมือในการช่วยระบุอัตลักษณ์ชาติพันธุ์ ทั้งนี้เพราะกลุ่มคนในชาติพันธุ์เดียวกันมักมีแบบแผนพฤติกรรมทางวัฒนธรรมร่วมกัน ขณะเดียวกันแต่ละชาติพันธุ์ก็เป็นส่วนหนึ่งของสังคมใหญ่ทำให้มีการปฏิสัมพันธ์กับกลุ่มชาติพันธุ์อื่น ๆ ที่อยู่ร่วมระบบสังคมเดียวกัน (Barth, F. 1969) ดังนั้น การสื่อสารและอัตลักษณ์จึงสัมพันธ์กันในลักษณะต่างตอบแทนกันและกัน นั่นคือ การสื่อสารช่วยสร้าง อนุรักษ์ สืบสาน และขยายอัตลักษณ์ ในขณะที่การแสดงอัตลักษณ์แสดงผ่านการสื่อสาร การสั่งสม การเรียนรู้ และการแบ่งปันอัตลักษณ์ เช่น สมาชิกในกลุ่มจดจำ ระลึก หรือแบ่งปันภาษา ความเชื่อ บรรทัดฐาน วัฒนธรรม ภาพลักษณ์ร่วมของความเป็นตัวตน ไปสู่ปัจเจกบุคคล กลุ่ม และชุมชนหรือสังคมที่เป็นผลผลิตหรือมรดกทางวัฒนธรรม โดยการใช้สื่อสารช่องทางต่าง ๆ กล่าวได้ว่า การสื่อความหมายอัตลักษณ์แสดงผ่านการสื่อสารและการแบ่งปันอัตลักษณ์ทั้งในระดับบุคคลและสังคม ซึ่งสามารถสืบทอดจิตวิญญาณ ความเป็นมา ตัวตน

และศักดิ์ศรีของกลุ่ม เช่น ภูมิปัญญา ประสบการณ์ในการดำเนินชีวิต การแก้ปัญหาและการปรับตัวตามสภาพแวดล้อม ฯลฯ ผ่านเครื่องมือในลักษณะต่าง ๆ เช่น ตำนาน เรื่องเล่า จาริต ประเพณี พิธีกรรม การบอกเล่าให้เข้าใจ การกระทำให้ดูเป็นตัวอย่างเพื่อให้นำไปปฏิบัติตาม การให้การศึกษาอบรม การเลียนแบบและจดจำสืบทอดกันมาในครอบครัว ฯลฯ ด้วยเหตุนี้ การค้นหาคำตอบเกี่ยวกับบทบาทของวัดในการสื่อความหมายด้านอัตลักษณ์ชาติพันธุ์และหาแนวทางเสริมสร้างบทบาทของวัดในการสื่อความหมายอัตลักษณ์ชาติพันธุ์ จะช่วยอนุรักษ์ให้อัตลักษณ์ชาติพันธุ์ในอำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี สามารถดำรงต่อไปได้ท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงไปสู่ความทันสมัย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อประเมินบทบาทของวัดในการสื่อความหมายอัตลักษณ์ชาติพันธุ์
2. เพื่อหาแนวทางการเสริมสร้างบทบาทของวัดในการสื่อความหมายอัตลักษณ์ชาติพันธุ์

ขอบเขตการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร คือ ประชาชนในอำเภอโพธาราม สถิติใน พ.ศ. 2557 มีจำนวน 135,911 คน (อำเภอโพธาราม. 2559)

กลุ่มตัวอย่าง คือ ประชาชนในอำเภอโพธาราม คำนวณขนาดของกลุ่มตัวอย่างจากสูตรของทาร์ ยามาเน่ (Taro Yamane) โดยกำหนดความเชื่อมั่น 0.95 (ธานินทร์ ศิลป์จารุ. 2555, หน้า 75) ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 400 คน วิธีการสุ่มตัวอย่างใช้วิธีการสุ่มแบบโควตา โดยแบ่งตามชาติพันธุ์ในอำเภอโพธาราม จำนวน 5 ชาติพันธุ์ ให้ได้ชาติพันธุ์ละ 80 คน การเลือกตัวอย่างของแต่ละชาติพันธุ์ใช้วิธีการเลือกอย่างบังเอิญ (สำนักงานสถิติแห่งชาติ. 2555, หน้า 22)

2. ตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรที่ศึกษา ได้แก่

1. บทบาทของวัดในการสื่อความหมายอัตลักษณ์ชาติพันธุ์
2. การเสริมสร้างบทบาทของวัดในการสื่อความหมายอัตลักษณ์ชาติพันธุ์

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้วิธีการเชิงปริมาณ โดยมีแบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการวิจัย ลักษณะของแบบสอบถามแบ่งเนื้อหาออกเป็น 3 ส่วนคือ ส่วนที่ 1 เป็นข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ลักษณะคำถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list) ได้แก่ เพศ อาชีพ การมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางศาสนาและทางประเพณี และแบบให้เติมข้อความตามความเป็นจริง ได้แก่ อายุ ส่วนที่ 2 บทบาท

ของวัดในการสื่อความหมายอัตลักษณ์ชาติพันธุ์ มีลักษณะเป็นคำถามปลายปิดแบบประเมินค่า 5 ระดับ (Rating scale) จำนวน 15 ข้อ และส่วนที่ 3 การเสริมสร้างบทบาทของวัดในการสื่อความหมายอัตลักษณ์ชาติพันธุ์ มีลักษณะเป็นคำถามปลายปิดแบบประเมินค่า 5 ระดับ จำนวน 15 ข้อ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยนำแบบสอบถามเก็บข้อมูลจากกลุ่มชาติพันธุ์ที่อาศัยอยู่ในอำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรีทั้ง 5 ชาติพันธุ์ จำนวนชาติพันธุ์ละ 80 คน โดยได้รับความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามจากผู้นำชุมชน เจ้าอาวาส เจ้าหน้าที่ยของวัด และชาวบ้านชาติพันธุ์ต่าง ๆ ซึ่งผู้วิจัยเก็บข้อมูลด้วยตนเอง เมื่อตรวจสอบความครบถ้วนสมบูรณ์ของแบบสอบถามจนครบตามจำนวนแล้ว จึงนำไปวิเคราะห์ในขั้นตอนต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าความถี่ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ตรวจสอบเครื่องมือวิจัยด้วยการทดสอบความเที่ยงตรง (Validity) ใช้การทดสอบความตรงเชิงเนื้อหาจากผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน และนำไปทดลองใช้กับชาติพันธุ์ทั้ง 5 กลุ่มในอำเภอจอมบึงและอำเภอบ้านโป่ง จำนวน 40 ชุด เพื่อทดสอบความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม ด้วยการหาค่าสัมประสิทธิ์แบบอัลฟา (Alpha-Coefficient) ของครอนบาช (Lee Joseph Cronbach) ได้ค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาเท่ากับ 0.930 แปลความหมายระดับคะแนน (ธานินทร์ ศิลป์จารุ. 2555, หน้า 75) ดังนี้ คะแนนเฉลี่ย 1.00-1.49 หมายถึง เห็นด้วยอยู่ในระดับน้อยที่สุด คะแนนเฉลี่ย 1.50-2.49 หมายถึง เห็นด้วยอยู่ในระดับน้อย คะแนนเฉลี่ย 2.50-3.49 หมายถึง เห็นด้วยอยู่ในระดับปานกลาง คะแนนเฉลี่ย 3.50-4.49 หมายถึง เห็นด้วยอยู่ในระดับมาก และคะแนนเฉลี่ย 4.50-5.00 หมายถึง เห็นด้วยอยู่ในระดับมากที่สุด

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยมีสาระสำคัญดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง (ร้อยละ 53.00) มีอายุน้อยที่สุด 12 ปี และอายุมากที่สุด 89 ปี โดยที่อายุเฉลี่ยของผู้ตอบแบบสอบถามคือ 45.04 ปี ส่วนใหญ่มีอาชีพรับจ้างทั่วไป (ร้อยละ 38.30) การมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางศาสนาและกิจกรรมทางประเพณีส่วนใหญ่เป็นผู้ร่วมงาน (ร้อยละ 64.20 และร้อยละ 76.00) รายละเอียดดังตารางที่ 1 ต่อไปนี้

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

ข้อมูลส่วนบุคคล		จำนวน (n=400)	ร้อยละ
เพศ	เพศชาย	188	47.00
	เพศหญิง	212	53.00
อายุ	น้อยที่สุด	12 ปี	
	มากที่สุด	89 ปี	
	เฉลี่ย	45.04	
อาชีพ	รับจ้างทั่วไป ลูกจ้าง	153	38.30
	ค้าขาย พ่อค้า แม่ค้า	78	19.50
	รับราชการ	37	9.30
	นักเรียน นักศึกษา	36	9.00
	ธุรกิจส่วนตัว เจ้าของธุรกิจ พนักงานเอกชน	27	6.70
	แม่บ้าน พ่อบ้าน	22	5.50
	เกษตรกร	18	4.50
	สามเณร พระภิกษุ	14	3.50
	ไม่ได้ทำงาน สูงอายุ	8	2.00
	เกษียณ ข้าราชการบำนาญ	7	1.80
การมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางศาสนา	เป็นผู้ร่วมงาน	257	64.20
	เอาของมาช่วยงาน	56	14.00
	เป็นผู้ร่วมจัด เป็นคณะที่ช่วยจัดงาน	44	11.00
	เป็นเจ้าภาพ	43	10.80
การมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางประเพณี	เป็นผู้มาร่วมงาน	304	76.00
	เป็นเจ้าภาพ	35	8.70
	เป็นผู้ร่วมจัด เป็นคณะที่ช่วยจัดงาน	33	8.30
	เอาของมาช่วยงาน	28	7.00

2. การประเมินบทบาทของวัดในการสื่อความหมายอัตลักษณ์ชาติพันธุ์ในอำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี

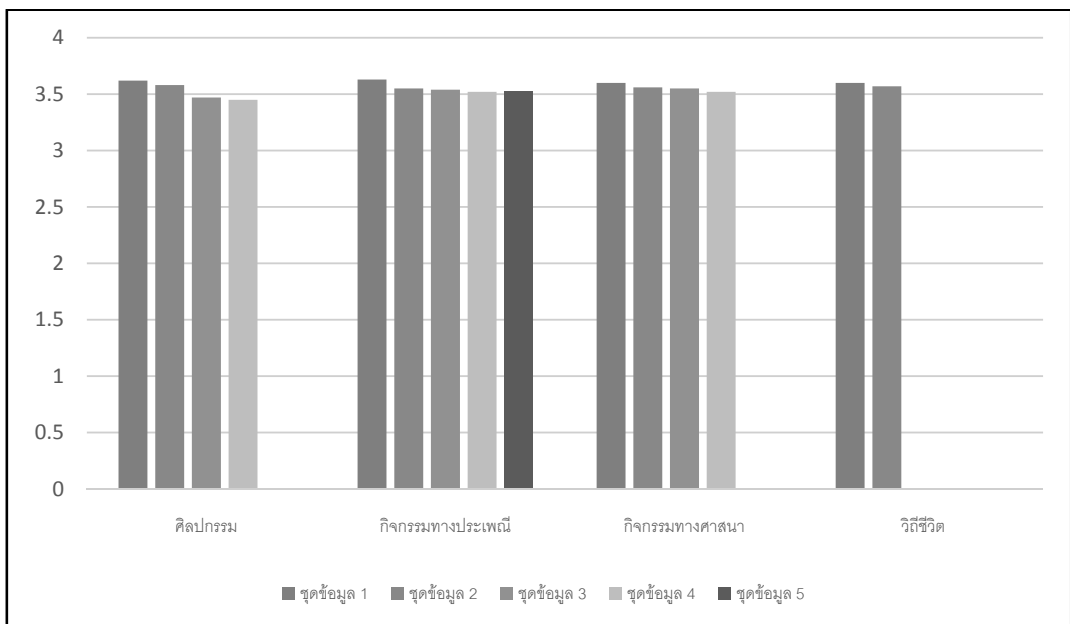
ผลการวิเคราะห์การประเมินบทบาทของวัดในการสื่อความหมายอัตลักษณ์ชาติพันธุ์ พบว่ามีบทบาทโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.55$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ส่วนใหญ่อยู่ในระดับมากคือ จำนวน 13 ข้อ และอยู่ในระดับปานกลาง จำนวน 2 ข้อ โดยมีวัดเป็นศูนย์กลางจัดกิจกรรมทางประเพณีของชาติพันธุ์ที่สะท้อนอัตลักษณ์ชาติพันธุ์อยู่ในระดับมากเป็นอันดับที่ 1 ($\bar{X} = 3.63$)

รองลงมาคือ วัดเป็นแหล่งถ่ายทอดวิถีชีวิตของชาติพันธุ์ผ่านสิ่งปลูกสร้างอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.62$) และอันดับสุดท้ายคือ วัดช่วยส่งเสริมและแสดงตัวตนของชาติพันธุ์ด้วยการสะสมสิ่งของเครื่องมือเครื่องใช้ที่เกี่ยวข้องกับชาติพันธุ์อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.45$) รายละเอียดดังตารางที่ 2 ต่อไปนี้

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์บทบาทของวัดในการสื่อความหมายอัตลักษณ์ชาติพันธุ์

อันดับที่	การสื่อความหมายอัตลักษณ์ชาติพันธุ์	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1	วัดเป็นศูนย์กลางจัดกิจกรรมทางประเพณีของชาติพันธุ์ที่สะท้อนอัตลักษณ์ชาติพันธุ์	3.63	.704	มาก
2	วัดเป็นแหล่งถ่ายทอดวิถีชีวิตของชาติพันธุ์ผ่านสิ่งปลูกสร้าง	3.62	.835	มาก
3	วัดเป็นช่องทางบอกเล่าประวัติศาสตร์ท้องถิ่นของชาติพันธุ์	3.60	.820	มาก
4	วัดเป็นแหล่งถ่ายทอดความเชื่อของชาติพันธุ์ผ่านกิจกรรมทางศาสนาของชาติพันธุ์	3.60	.798	มาก
5	วัดเป็นแหล่งถ่ายทอดความรู้ทางประเพณีของชาติพันธุ์ผ่านสิ่งปลูกสร้าง	3.58	.860	มาก
6	วัดเป็นแหล่งให้ข้อมูลวิถีชีวิตของชาติพันธุ์	3.57	.756	มาก
7	วัดเป็นศูนย์กลางจัดกิจกรรมทางศาสนาของชาติพันธุ์ที่สะท้อนอัตลักษณ์ชาติพันธุ์	3.56	.859	มาก
8	วัดเป็นแหล่งเผยแพร่อัตลักษณ์ชาติพันธุ์ผ่านการจัดกิจกรรมทางศาสนาของชาติพันธุ์	3.55	.845	มาก
9	วัดเป็นแหล่งถ่ายทอดความเชื่อของชาติพันธุ์ผ่านกิจกรรมทางประเพณีของชาติพันธุ์	3.55	.784	มาก
10	วัดเป็นแหล่งให้ข้อมูลความรู้ทางประเพณีของชาติพันธุ์	3.54	.714	มาก
11	วัดเป็นแหล่งถ่ายทอดภูมิปัญญาในครัวเรือนของชาติพันธุ์ผ่านกิจกรรมทางศาสนาของชาติพันธุ์	3.52	.804	มาก
12	วัดเป็นแหล่งถ่ายทอดภูมิปัญญาในครัวเรือนของชาติพันธุ์ผ่านกิจกรรมทางประเพณีของชาติพันธุ์	3.52	.798	มาก
13	วัดเป็นแหล่งเผยแพร่อัตลักษณ์ชาติพันธุ์ผ่านการจัดกิจกรรมทางประเพณีของชาติพันธุ์	3.52	.779	มาก
14	ศิลปกรรมในวัดสามารถแสดงความเป็นชาติพันธุ์	3.47	.755	ปานกลาง
15	วัดช่วยส่งเสริมและแสดงตัวตนของชาติพันธุ์ด้วยการสะสมสิ่งของเครื่องมือเครื่องใช้ที่เกี่ยวข้องกับชาติพันธุ์	3.45	.830	ปานกลาง
	บทบาทของวัดในการสื่อความหมายอัตลักษณ์ชาติพันธุ์โดยรวม	3.55	.572	มาก

จะเห็นได้ว่าบทบาทของวัดในการสื่อความหมายอัตลักษณ์ของชาติพันธุ์ดังปรากฏในตารางที่ 2 นั้น ทำได้โดยการสื่อความหมายผ่านศิลปกรรมและสิ่งปลูกสร้างภายในวัด (อันดับที่ 2, 5, 14 และ 15) ผ่านกิจกรรมทางประเพณี (อันดับที่ 1, 9, 10, 12 และ 13) ผ่านกิจกรรมทางศาสนา (อันดับที่ 4, 7, 8 และ 11) และการสื่อความหมายที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตของชาติพันธุ์ (อันดับที่ 3 และ 6) ซึ่งการแสดงบทบาทของวัดดังกล่าว ผู้ตอบแบบสอบถามมีความเห็นว่าสามารถสื่อความหมายอัตลักษณ์ของชาติพันธุ์ได้ในระดับใกล้เคียงกัน ดังแสดงในภาพที่ 1 ต่อไปนี้

ภาพที่ 1 แผนภูมิแสดงระดับบทบาทของวัดในการสื่อความหมายอัตลักษณ์ชาติพันธุ์

2. แนวทางการเสริมสร้างบทบาทของวัดในการสื่อความหมายอัตลักษณ์ชาติพันธุ์

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า แนวทางการเสริมสร้างบทบาทของวัดในการสื่อความหมายอัตลักษณ์ชาติพันธุ์โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.25$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลางคือ จำนวน 9 ข้อ และอยู่ในระดับมาก จำนวน 6 ข้อ โดยมีวัดร่วมกับชุมชนจัดทำป้าย/บอร์ดให้ความรู้เกี่ยวกับชาติพันธุ์ไว้ในวัดอยู่ในระดับมากเป็นอันดับที่ 1 ($\bar{X} = 3.70$) รองลงมาคือ วัดร่วมกับชุมชนจัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อสืบสานอัตลักษณ์ชาติพันธุ์อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.62$) และอันดับสุดท้ายคือ วัดถ่ายทอดความรู้เกี่ยวกับวิถีชีวิตของชาติพันธุ์สอดแทรกให้นักเรียนที่เรียนวิชาเกี่ยวกับพุทธศาสนาอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.04$) รายละเอียดดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 แนวทางการเสริมสร้างบทบาทของวัดในการสื่อความหมายอัตลักษณ์ชาติพันธุ์

อันดับที่	การเสริมสร้างบทบาทของวัดในการสื่อความหมายอัตลักษณ์ชาติพันธุ์	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1	วัดร่วมกับชุมชนจัดทำป้าย/บอร์ดให้ความรู้เกี่ยวกับชาติพันธุ์ไว้ในวัด	3.70	.909	มาก
2	วัดร่วมกับชุมชนจัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อสืบสานอัตลักษณ์ชาติพันธุ์	3.62	.857	มาก
3	วัดถ่ายทอดความรู้เกี่ยวกับประเพณีของชาติพันธุ์สอดแทรกให้นักเรียนที่เรียนวิชาเกี่ยวกับพุทธศาสนา	3.56	.969	มาก
4	การใช้พื้นที่ของวัดเป็นแหล่งให้ความรู้เกี่ยวกับชาติพันธุ์เพื่อเผยแพร่อัตลักษณ์ชาติพันธุ์	3.55	.941	มาก
5	วัดถ่ายทอดความรู้เกี่ยวกับศาสนาของชาติพันธุ์สอดแทรกให้นักเรียนที่เรียนวิชาเกี่ยวกับพุทธศาสนา	3.55	.933	มาก
6	การใช้พื้นที่ของวัดเป็นแหล่งให้ความรู้เกี่ยวกับชาติพันธุ์เพื่อปลูกฝังอัตลักษณ์ชาติพันธุ์	3.50	.879	มาก
7	วัดถ่ายทอดความรู้เกี่ยวกับศาสนาของชาติพันธุ์สอดแทรกให้พระบวชใหม่	3.41	.839	ปานกลาง
8	วัดสร้างเครือข่ายประสานงานกับชุมชนและองค์กรทั้งภาครัฐและเอกชนจัดกิจกรรมเพื่อสืบทอดอัตลักษณ์ชาติพันธุ์	3.37	.894	ปานกลาง
9	วัดถ่ายทอดความรู้เกี่ยวกับวิถีชีวิตของชาติพันธุ์สอดแทรกให้พระบวชใหม่	3.35	.862	ปานกลาง
10	วัดร่วมกับชุมชนจัดทำเอกสารเผยแพร่ประเพณีของชาติพันธุ์เมื่อมีการจัดกิจกรรมในวัด	3.34	.877	ปานกลาง
11	บุคลากรของวัดให้คำแนะนำผู้มาทำบุญในโอกาสต่าง ๆ และสามารถสอดแทรกความรู้เกี่ยวกับชาติพันธุ์ได้	3.29	.841	ปานกลาง
12	วัดร่วมกับชุมชนจัดทำเอกสารเผยแพร่ประวัติความเป็นมาของชาติพันธุ์เมื่อมีการจัดกิจกรรมในวัด	3.27	.907	ปานกลาง
13	บุคลากรของวัดให้คำแนะนำผู้มาเยี่ยมวัด และสามารถสอดแทรกความรู้เกี่ยวกับชาติพันธุ์ได้	3.25	.884	ปานกลาง
14	วัดถ่ายทอดความรู้เกี่ยวกับประเพณีของชาติพันธุ์สอดแทรกให้พระบวชใหม่	3.16	.985	ปานกลาง
15	วัดถ่ายทอดความรู้เกี่ยวกับวิถีชีวิตของชาติพันธุ์สอดแทรกให้นักเรียนที่เรียนวิชาเกี่ยวกับพุทธศาสนา	3.04	.997	ปานกลาง
	การเสริมสร้างบทบาทของวัดในการสืบทอดอัตลักษณ์ชาติพันธุ์โดยรวม	3.25	.485	ปานกลาง

แนวทางการเสริมสร้างบทบาทของวัดในการสื่อความหมายอัตลักษณ์ชาติพันธุ์ ดังปรากฏในตารางที่ 3 สะท้อนให้เห็นว่า ผู้ตอบแบบสอบถามเห็นว่าการทำกิจกรรมของวัดหรือกิจกรรมที่วัดทำร่วมกับชุมชนสามารถสื่อความหมายอัตลักษณ์ชาติพันธุ์ได้ในระดับมาก ในขณะที่การทำกิจกรรมของวัดร่วมกับชุมชนและองค์กรทั้งภาครัฐและเอกชน สามารถสื่อความหมายอัตลักษณ์ชาติพันธุ์ได้

เพียงระดับปานกลาง หากพิจารณาถึงกลุ่มเป้าหมายในการสื่อสาร เห็นได้ว่าควรให้วัดแสดงบทบาทในการสื่อความหมายอัตลักษณ์ชาติพันธุ์กับกลุ่มนักเรียนจะเป็นแนวทางที่ได้ดีกว่ากลุ่มพระบวชใหม่ กลุ่มผู้มาทำบุญในโอกาสต่าง ๆ และผู้มาเยี่ยมชมวัด

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. การประเมินบทบาทของวัดในการสื่อความหมายอัตลักษณ์ชาติพันธุ์ พบว่า บทบาทโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.55$) โดยมีวัดเป็นศูนย์กลางจัดกิจกรรมทางประเพณีของชาติพันธุ์ที่สะท้อนอัตลักษณ์ชาติพันธุ์อยู่ในระดับมากเป็นอันดับที่ 1 ($\bar{X} = 3.63$)
2. แนวทางการเสริมสร้างบทบาทของวัดในการสื่อความหมายอัตลักษณ์ชาติพันธุ์ พบว่า แนวทางโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.25$) โดยมีวัดร่วมกับชุมชนจัดทำป้าย/บอร์ดให้ความรู้เกี่ยวกับชาติพันธุ์ไว้ในวัดอยู่ในระดับมากอันดับที่ 1 ($\bar{X} = 3.70$)

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิจัยที่นำมาอภิปรายมีดังนี้

1. การประเมินบทบาทของวัดในการสื่อความหมายอัตลักษณ์ชาติพันธุ์ พบว่า วัดเป็นศูนย์กลางจัดกิจกรรมทางประเพณีของชาติพันธุ์ที่สะท้อนอัตลักษณ์ชาติพันธุ์ ทั้งนี้เพราะวัดเป็นศูนย์กลางของชุมชน เป็นศูนย์รวมจิตใจและที่พึ่งทางใจ สร้างความสามัคคีในชุมชน ปลุกจิตสำนึกให้ประชาชนเข้าใจศาสนาและนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักงานয়กรฐมนตริ. 2554) ดังเช่นวัดราชประดิษฐฐานที่เปรียบเสมือนบ้านหลังใหญ่ของคนในชุมชน เป็นวัดต้นแบบในการพัฒนาชุมชน ในการศึกษา ในการเผยแพร่ศาสนาธรรม และในการส่งเสริมประเพณีและพิธีกรรม ทำให้วัดแห่งนี้ยังคงความศรัทธา ความเชื่อมั่นของประชาชนอยู่ได้ไม่เปลี่ยนแปลง (นพรัตน์ ไชยชนะ. 2556) เช่นเดียวกับชาวฉานที่อพยพมาจากรัฐฉาน เมียนมาเมื่อมาอยู่ในจังหวัดเชียงใหม่ชาวฉานยังคงใช้วัดเป็นศูนย์กลางของชุมชน ทำหน้าที่สั่งสอนหลักธรรมทางศาสนาและถ่ายทอดวัฒนธรรมชาติพันธุ์เช่นเดียวกับสมัยที่อาศัยอยู่ในเมียนมา ชาวฉานยังใช้วัดเป็นศูนย์กลางในการรวบรวม เรียนรู้ แบ่งปัน และถ่ายทอดศิลปะและวัฒนธรรม รวมทั้งเป็นศูนย์กลางการสอนให้เด็กชาวฉานที่เกิดในประเทศไทยได้เรียนรู้วัฒนธรรมและภาษาฉานด้วย (สุพิน ฤทธิ์เพ็ญ. 2555) สำหรับการสะท้อนอัตลักษณ์ชาติพันธุ์โดยใช้พื้นที่ของวัดผ่านการทำกิจกรรมทางศาสนาและทางประเพณี มีชุมชนชาวมาเลเซียเชื้อชาติไทยในรัฐเคดาห์ ประเทศมาเลเซีย ยังคงยึดถือพิธีกรรมการบวชและบุญเดือนสิบที่เคร่งครัดเช่นเดิม โดยสื่อพิธีกรรมการบวชมียุทธศาสตร์ต่อสมาชิกชุมชนในระดับต่าง ๆ คือระดับบุคคล ประเพณีการบวชช่วยอบรมคุณธรรม/จริยธรรมและให้การศึกษา

แก่คนในชุมชน บทบาทระดับเครือญาติคือ ช่วยยกระดับคุณค่าทางจิตวิญญาณของสมาชิกในครอบครัว ช่วยสืบสานและสร้างความเข้มแข็งให้แก่สถาบันสงฆ์ และบทบาทระดับชุมชนคือ สร้างปฏิสัมพันธ์และประสบการณ์ทางวัฒนธรรมของชาติพันธุ์ รวมทั้งสร้างความสามัคคีของชุมชน ส่วนสื่อพิธีกรรมบุญเดือนสิบมีบทบาทระดับบุคคลคือ เป็นการสืบทอดเหง้า สืบต่อความเชื่อด้านวิญญาณ และสะท้อนภาพในจินตนาการให้แก่สมาชิกในชุมชน บทบาทระดับเครือญาติคือการเชื่อมโยงสายสัมพันธ์ระหว่างกลุ่ม และเครือญาติใช้วัดเป็นพื้นที่สังสรรค์ระหว่างกัน และบทบาทระดับชุมชนคือ เป็นการสืบทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น การระดมพลังชุมชน การสร้างความทรงจำร่วมกัน รวมทั้งการสร้างอัตลักษณ์ศักดิ์ศรีแก่ชุมชน (ทัศนาวดี แก้วสนิท. 2552) ด้วยเหตุนี้ วัดจึงเป็นช่องทางบอกเล่าประวัติศาสตร์ท้องถิ่นของชาติพันธุ์ เป็นแหล่งให้ข้อมูลความรู้ทางศาสนาและทางประเพณีของชาติพันธุ์ และเป็นแหล่งถ่ายทอดความเชื่อและภูมิปัญญาในครัวเรือนของชาติพันธุ์ รวมทั้งเป็นแหล่งเผยแพร่อัตลักษณ์ชาติพันธุ์ผ่านการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ทั้งทางศาสนาและทางประเพณีของชาติพันธุ์ด้วย

2. แนวทางการเสริมสร้างบทบาทของวัดในการสื่อความหมายอัตลักษณ์ชาติพันธุ์ อำเภोधมปหารามด้วยวิธีการต่าง ๆ นั้น เป็นไปในทำนองเดียวกับชุมชนหมู่บ้านโนนเสลาที่สืบสานมรดกวัฒนธรรมโดยการให้ความรู้แก่ชุมชน จัดทำฐานข้อมูลภูมิปัญญาการทอผ้า ได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานต่าง ๆ และการสร้างเครือข่ายสิ่งทอ (ดลฤทัย โกวรรณะกุล. 2552) เช่นเดียวกับโบสถ์ของชาวคริสต์ที่ตั้งอยู่ในชุมชนต่าง ๆ ของเมืองนิวยอร์ก รัฐนิวยอร์ก เป็นสถานที่ที่สมาชิกในชุมชนใช้ถ่ายทอดภูมิปัญญา ความรู้ คำแนะนำ และสารสนเทศต่าง ๆ ของบรรพบุรุษชาวแอฟริกันและแอฟริกันอเมริกันให้เยาวชน เช่น เรื่องเล่า สุภาษิต คำพังเพย เป็นต้น (Hagood, E. J. 2008) นอกจากนี้ วัดมีข้อมูลข่าวสาร มีสถานที่ มีการแนะนำความรู้ทางพุทธศาสนาที่เหมาะสม มีรูปแบบการฝึกอบรมจิตใจที่ดีและสามารถนำหลักธรรมทางพุทธศาสนาไปประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวันได้ ผู้ที่มาเยี่ยมชมวัดสามารถเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ เหล่านั้นได้ด้วยวิธีการต่าง ๆ คือการเรียนรู้ด้วยการทัศนศึกษา การเรียนรู้ด้วยการปฏิบัติและการเรียนรู้ด้วยการสร้างเครือข่ายวัดจึงเป็นสถานที่สร้างประโยชน์ให้กับชุมชนและสังคม (พระมหาสุทนต์ อากาศโร (อบอูน) พระปลัดเสนห์ ธมมวโร ปรีชา วงศ์ทิพย์ และพระมหาเกรียงศักดิ์ อินทปัญญา. 2554)

ข้อเสนอแนะเพื่อการนำผลการวิจัยไปใช้

ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้ให้เกิดประโยชน์คือ

1. หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดราชบุรี องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น วัฒนธรรมอำเภอดมปหาร วัดต่าง ๆ เป็นต้น นำองค์ความรู้จากงานวิจัยใช้เป็นสารสนเทศประกอบการส่งเสริมและพัฒนามรดกของวัดในการสืบทอดอัตลักษณ์ชาติพันธุ์ในแต่ละชุมชน ตามยุทธศาสตร์

ของจังหวัดราชบุรีในการนำกิจกรรมทางศาสนา วัฒนธรรม ประเพณี และภูมิปัญญาท้องถิ่น มาใช้ยกระดับสังคม คุณธรรม และชุมชนให้เข้มแข็ง

2. สถาบันการศึกษาในพื้นที่ควรร่วมกับชุมชน นำองค์ความรู้จากผลการวิจัยมาจัดทำเป็นคู่มือหรือหลักสูตรอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับชาติพันธุ์ทั้งระยะสั้นและระยะยาว เช่น การทำเครื่องจักสาน การทำอาหารชาติพันธุ์ การประกอบพิธีกรรมของแต่ละชาติพันธุ์ โดยเชิญเจ้าของอัตลักษณ์ชาติพันธุ์มาเป็นผู้ถ่ายทอดความรู้ และนำเครื่องมือสมัยใหม่มาใช้ให้เหมาะกับกลุ่มผู้เรียน เช่น กลุ่มวัยรุ่นและเยาวชนควรให้การอบรมและให้ความรู้ผ่านบล็อก ผ่านเครือข่ายสังคม ฯลฯ

เอกสารอ้างอิง

- จังหวัดราชบุรี. (2558). **ข้อมูลทั่วไปจังหวัดราชบุรี**. ราชบุรี: สำนักงานจังหวัดราชบุรี.
- ดลฤทัย โกวรรณะกุล. (2552). **การสื่อความหมายมรดกวัฒนธรรมผ่านการท่องเที่ยวชุมชนของหมู่บ้านโนนเสลา**. ขอนแก่น: สาขาสังคมวิทยา คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ทัศนาวดี แก้วสนิท. (2552). **การสื่อสารเพื่อธำรงรักษาอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของชุมชนชาวมาเลเซียเชื้อชาติไทยในรัฐเคดาห์ ประเทศมาเลเซีย**. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ธานินทร์ ศิลป์จารุ. (2555). **การวิจัยและวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วย SPSS (พิมพ์ครั้งที่ 10)**. กรุงเทพฯ: บิสซิเนสอาร์แอนด์ดี.
- ธีรยุทธ บุญมี. (2546). **ความหลากหลายของชีวิต ความหลากหลายทางวัฒนธรรม (พิมพ์ครั้งที่ 2)**. กรุงเทพฯ: สายธาร.
- นพรัตน์ ไชยชนะ. (2556). **บทบาทและความสำคัญของวัดพะโคะ (วัดราชประดิษฐฐาน): ในบริบทสังคมกระแสปัจจุบัน. วารสารสถาบันวัฒนธรรมและศิลปะ. 14(2), 104-111.**
- พระมหาสุทิตย์ อาภากรโ (อบอู่), พระปลัดเสนห์ ธมมวโร, ปรีชา วงศ์ทิพย์ และพระมหาเกรียงศักดิ์ อินทปญโญ. (2554). **รูปแบบและเครือข่ายการเรียนรู้ของแหล่งท่องเที่ยวประเภทวัดในประเทศไทย**. พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย.
- ราชบุรีศึกษา. (2559). **8 ชาติพันธุ์จังหวัดราชบุรี**. สืบค้นเมื่อ 3 มีนาคม 2559, จาก <http://www.ratchaburi.go.th/culture/people/index.htm>.
- สุพิน ฤทธิ์เพ็ญ. (2555). **บทบาทของวัดในประเทศไทยในการถ่ายทอดภาษาและวัฒนธรรมฉานในจังหวัดเชียงใหม่**. ขอนแก่น: ศูนย์วิจัยพหุลักษณะสังคมลุ่มน้ำโขง คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักงานয়รัฐมนตรี. (2554). **บทบาทที่พึงประสงค์ของวัดและพระในการพัฒนาสังคมไทย**. สืบค้นเมื่อ 10 มีนาคม 2558, จาก <http://www.opm.go.th>.

- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2555). **เทคนิคการสุ่มตัวอย่างและการประมาณค่า**. กรุงเทพฯ: กลุ่มระเบียบวิธีสถิติ สำนักงานนโยบายและวิชาการสถิติ.
- อำเภोधราราม. (2559). สืบค้นเมื่อ 3 มีนาคม 2559, จาก <http://www.amphoe.com/menu.php?am=531&pv=49&mid=1>.
- Barth, F. (1969). **Ethnic Groups and Boundaries. The Social Organization of Culture Difference**. Oslo: Universitetsforlaget.
- Craig, G., et al., eds. (2012). **Understanding 'Race' and Ethnicity: Theory, History, Policy, Practice**. Policy Press.
- Hagood, E. J. (2008). **The Local Church as Village: Gathering, Sharing, and Embracing our Contemporary African American Living Proverbs and Faith Stories**. Theological School of Drew University for Doctor of Ministry. New Jersey: Drew University Madison.